

Valtakunnallinen työpajayhdistys ry

Allianssi-talo
Asemapäällikönkatu 1
00520 Helsinki
puh. 020755 2686
fax. 020755 2692
tyopajayhdistys@tpy.fi

Lausunto 4.12.2009

Eduskunnan sivistysvaliokunnalle

MAASEUTU JA HYVINVOIVA SUOMI VALTIONEUVOSTON MAASEUTUPOLIITTINEN SELONTEKO EDUSKUNNALLE

Maaseutupoliittisessa selonteossa esitetään keinoja ja linjauksia, joilla pyritään pitämään maaseutu elinvoimaisena. Tavoitteena on pitää maaseutu asuttuna ja myös vaihtoehtona kaupunkiasumiselle ja kulttuurille. Maaseutupoliittinen selonteko ulottuu vuoteen 2020, jolloin myös väestön huoltosuhteen ennakoidaan heikentyvän tuntuvasti. Joissakin osissa Suomea huoltosuhteen ennakoidaan olevan vuonna 2020 90/100, joka tarkoittaa käytännössä toimivan palvelurakenteen loppumista. Näillä alueilla tarvitaan korvaavan asujaimiston ja työvoiman rekrytointia. Selonteossa on mainittu (s. 23) maahanmuuton ohjaaminen palvelemaan myös taantuvan maaseudun tarpeita. Maahanmuuton ja maaseudun asuttamisen yhdistäminen on myös yksi keino kehittää maaseudun elinkeinopoliittikkaa ja mahdollistaa myös palvelujen ylläpitämisen lähellä asiakkaita. Kuntaliitosten mukana tulevat suuremmat palvelualueet merkitsevät usein maaseudun ja kylien asukkaille entistä pidempiä välimatkoja palveluiden saavuttamiseksi.

Hallituksen tavoite turvata harvaan asutun maaseudun palvelut erityisratkaisuille on oikeaan suuntainen. Tavoitteena on pitää koko Suomi asuttuna ja uutta teknologiaa hyödyntämällä parantaa kansalaisten mahdollisuuksia osallistumiseen ja myös palveluiden saavuttamiseen. Uusi teknologia parantaa myös etätömahdollisuuksien kehittämistä. Etätö mahdollistaa työn tekemisen perinteisten työyhteisörakenteiden ulkopuolella ja voi kääntää myös muuttovirtaa takaisin kaupungeista maaseudulle. Uusi teknologia tarjoaa myös hyvinvointipalvelujen kehittämiseksi suuria mahdollisuuksia. Näin myös hyvinvointipalvelut on saavutettavissa harvaanasutuilla seuduilla. Maaseudulla voidaan yhdistää uutta teknologiaa ja perinteisiä elinkeinoja luomalla uusia palvelukokonaisuuksia ja palvelukeskuksia, kuten raportissa sivulla 27 mainittu GreenCare toiminta. Tavoitteena em. palveluissa on yhdistää hoivapalvelut ja maaseudun perinteiset ammatit uudeksi kokonaisuudeksi. Kun sosiaali- ja terveydenhoidon työvoimatarpeen ennakoidaan olevan suurimmillaan vuonna 2020 ja alan työvoimaosuudeksi arvioidaan 15% koko työvoimasta, on myös varauduttava uusien hoiva- ja monipalvelumuotojen kehittämiseen.

Luovat alat

Selonteossa esitetään myös sivulla 18 näkemys siitä, että maaseudulla on tulevaisuudessa suuri rooli ns. luovien alojen elinkeinotoiminnan kehittämisessä. Luovien alojen ammattien kehittyminen, elämystuotanto ja matkailuun liittyvien uusien ammattien kehittäminen tarjoavat mahdollisuuksia varsinkin maaseudun nuorille, jotka voivat tulevaisuudessa löytää työtä ja koulutusta omalta kotiseudultaan. Tavoitteet pitää työpajayhdistyksen mielestä yhdistää raportin sivulla 19 mainittuun työssäoppimisen paikallisten edellytysten parantamiseen. Maaseudulla ja harvaanasutuilla alueilla pitäisi kehittää yhdessä toisen asteen ammatillisten ja muiden oppilaitosten sekä työnantajien kanssa ns. seinättömien työpajojen ja koulutuskeskusten tyyppistä toimintaa. Raportissa sivulla 8 mainittu Intotalo tyyppinen toiminta voisi olla valtakunnallisesti toimiva malli kouluttaa uusia yrittäjiä ja työvoimaa paikallisiin yrityksiin. Seinättömissä pajoissa voidaan tehokkaasti yhdistää aidossa työympäristössä tapahtuva työssäoppiminen, jota tuetaan työvalmentajan avulla ja ammatillisen teorian opetus voidaan suorittaa paikallisessa oppilaitoksessa. Intotalo toiminta tarjoaa mahdollisuuden yhdistää myös ammattikorkeakoulu- ja ylempään asteen koulutusmuotoja aitoon tekemiseen ja työssäoppimiseen.

Raportin sivulla 20 mainitaan maaseudun koulutus- ja elinkeinostrategiat, joiden pohjalta voidaan ennakoida paikallisia koulutustarpeita. Pedagogiset ja teknologiset innovaatiot mahdollistavat etäopiskelun yhdistämisen työssä tapahtuvaan oppimiseen. Tämä vaatii suomalaisten koulutusjärjestelmien uudelleen arvioimista ja oppilaitoskeskeisen koulutustavan muuttamista suosimaan enemmän käytännön ympäristöissä tapahtuvaa oppimista. Työpajat tarjoavat jo nyt mahdollisuuden suorittaa ammatillisia opintoja esim. oppisopimuskoulutuksen avulla ja tulevaisuuden koulutusstrategioissa tullaan entistä enemmän suosimaan moduulioiskelua ja osatutkintoihin tähtäävää täsmäkoulutusmallia.

Suomi on maaseutua

Selonteon sivulla 46 esitetystä kartasta voi nähdä, että maantieteellisesti suurin osa Suomea on harvaanasuttua maaseutua. Kaupunkien ympärille on jo syntynyt maaseudun ja kaupunkien vuorovaikutukseen perustuvia talousalueita, joiden kokemuksista on hyötyä myös tulevaisuuden maaseutupolitiikkaa suunniteltaessa. Raportin sivulla 16 mainitaan, että myös harvaan asutuilla seuduilla pitäisi valtaosa palveluista pystyä toteuttamaan ns. lähipalveluina. Valtakunnallisen työpajayhdistyksen mielestä liikunnan, nuorisotyön ja kulttuuritoiminnan palvelujen ohella työllisyyteen ja paikalliseen ammatilliseen koulutukseen liittyvät työpajapalvelut pitäisi olla saavutettavissa samalla tavalla lähipalveluina. Tämä parantaisi varsinkin nuorten mahdollisuuksia kiinnittyä kotiseuduilleen ja ennaltaehkäisisi myös syrjäytymistä.

Valtakunnallisella työpajayhdistyksellä on jäsenenä tällä hetkellä 180 työpajaa, joiden verkko kattaa varsin hyvin myös harvaanasutun maaseudun alueet. Työpajat edustavat paikallisesti monialaisen viranomaisyhteistyön perusyksikköä. Tulevaisuudessa työpajojen kehittäminen on yhdistettävissä maaseudun rakenteellisiin uudistuksiin, joilla tavoitellaan paikallisen elinkeinotoiminnan, koulutuksen ja palvelujen paikallista kehittämistä. Työpajat voivat tulevaisuudessa toimia myös yritystoiminnan kehittäjinä ja kouluttajina yhteistyössä paikallisten yrittäjien ja alan oppilaitosten kanssa.

Kolmannen sektorin rooli maaseudulla

Järjestöillä on pitkä historia Suomessa erilaisten palvelujen tarjoajina ja tuottajina, sekä aatteellisen vapaaehtoistyön ylläpitäjinä. Harvaanasuttujen seutujen ongelmina ovat mm.

lähipalvelujen saatavuus, eli kunnat eivät pitkien välimatkojen vuoksi pysty tarjoamaan palveluja keskustaaajamien ulkopuolella. Maaseudun kehittämiseen pitäisi yhdistää yhteisötaloudellista ajattelua, jonka mukaan kuntien kasvavaa ostopalvelukäytäntöä voitaisiin edelleen kehittää maaseudun palvelutuotannossa. Ruotsissa on jo malleja, joissa kyläyhteisöt ovat perustaneet osuuskuntia, joilta paikallisviranomaiset ostavat erilaisia palveluja. Suomessa kunnat ovat jo kasvavassa määrin ulkoistaneet osia palveluistaan ja hankintalain mukaisesti palveluja myös kilpailutetaan ja hankitaan kunnan oman tuotannon ulkopuolelta. Hankintalaki määrittää selkeästi raamit niissä tilanteissa, joissa kolmannen sektorin toimijat tuottavat palveluja kilpailutilanteessa. Tällöin järjestöt osallistuvat kilpailutuksiin samoilla ehdoilla kuin yritykset. On kuitenkin olemassa myös palveluja, joissa ei luontevaa paikallista kilpailua ole ja näissä tilanteissa pitäisi pystyä soveltamaan hankinnoissa kolmatta sektoria suosivia sosiaalisia kriteerejä. Suomessa pitäisi myös selvittää, minkälaisia mahdollisuuksia SGEI palvelun määrittely antaisi kuntien, kylien ja järjestöjen yhteistoiminnalle. Asia pitäisi olla mukana julkisen vallan ja kolmannen sektorin uusista yhteistyön muodoista tehtävässä selvityksessä, joka mainitaan raportin sivulla 37. Myös deminimis tulkintaan liittyviin uhkiin pitää löytää kansallisen edun huomioiva ratkaisu, etteivät kolmannen sektorin tarjoamat työllistämiseen ja sosiaalipalveluihin liittyvät toiminnot lakkaa Suomesta. Kolmas sektori on em. aloilla merkittävä työnantaja, sillä jo sosiaali- ja terveystalouksista 20% on järjestöjen tuottamaa.

Maaseudun uudet ammatit

EU: n ilmastotavoitteet vuoteen 2020 mennessä edellyttävät Suomelta uusiutuviin energialähteisiin perustuvien järjestelmien kehittämistä. Maaseutu tarjoaa jo perinteisesti bioenergiatuotannon perusosaamista ja uusien innovaatioiden mukana luodaan myös koko maahan uusia työpaikkoja, joiden avulla Suomi voi olla energian tuotannossa omavarainen ja ekologisesti edelläkävijä. Suomalaisesta energia ja hyvinvointipalvelujen osaamisesta voi tulla myös kansainvälisesti merkittävä vientituote.

Myös suomalaista metsätalouden osaamista pitää kehittää ja painopistettä muuttaa sellun ja paperin tuotannosta jatkojalostukseen. Suomessa on valtavat puuraaka-aine varat, mutta verrattuna moneen muuhun Euroopan maahan, Suomi ei ole hyödyntänyt puualan osaamista jatkojalostuksen ja puutuotteiden kehittämisessä. Maaseudun kehittämisessä ja koulutusalojen kehittämisessä kannattaisi Työpajayhdistyksen mielestä huomioida puun jatkojalostukseen perustuvat ammattialat, jotka tarjoavat myös hyviä mahdollisuuksia yhdistää koulutusta ja työssäoppimista.

Samalla tavalla pitäisi huomioida myös luonnonvara ja luonnontuotealat kehittyvinä paikallisina mahdollisuuksina luoda työpaikkoja ja uusia ammatteja. Työpajakentällä on jo kehitteillä yhdessä eri alojen koulujen kanssa luonnonvara-alaan perustuvia kehittämishankkeita, joilla tähdätään pidempiaikaisten työpaikkojen uusien ammatillisten koulutusalojen luomiseen.

Matkailu ja siihen liittyvät tukipalvelut tarjoavat myös uusia mahdollisuuksia yhdistää työssä tapahtuvaa koulutusta ja luoda uusia ammatteja. Raportin sivulla 29 ennakoitaan matkailun kasvavan elinkeinona 3% vuodessa ja kysynnän kasvavan nimenomaan ulkomailta. Suomen maine puhtaan luonnon ja vesistöjen maana tarjoaa mahdollisuuksia erikoistumiseen perustuvien matkailukonseptien kehittämiseen, joihin voidaan yhdistää myös paikallista osaamista ja ammatillista koulutusta.

Helsingissä 4.12.2009

Valtakunnallinen työpajayhdistys ry TPY

Markku Hassinen
toiminnanjohtaja